

Nederlands contactorgaan van de Duitse motiefgroep Ornithologie met een bijdrage uit België. Contactpersonen: Gerard Kolman en Peter van Nies. Eerstgenoemde int de contributie van de Nederlandse (en eventueel Belgische leden) en redigeert dit orgaan.

Tel. 0486-473868. E-mail: gajkolman@home.nl. Website van de MGO (Peter van Nies) www.MG-O.de

Contactbrief 95 (juni 2015)

Houdt u de volgende datum vrij? 24 oktober is onze contactdag in De Schalm in De Meern!!!

Weinig nieuws te melden...

Het voorjaar is bijna voorbij en de zomer komt er aan. Dat betekende iets minder belangstelling voor de postzegels, maar des te meer voor de vogels in de natuur. Het Jahrestreffen in Duitsland is inmiddels voorbij en Peter van Nies is door het bestuur tot penningmeester gekozen. Gefeliciteerd Peter. Wij wensen hem veel sterkte toe. In de praktijk zal er niet zoveel veranderen voor de Nederlandse leden. Ik blijf de bijdragen gewoon verzamelen en stuur het totaalbedrag minus de kosten die ik gemaakt heb naar de Kassenwart (Peter). Met de huidige IBAN is dat kosteloos. Verder nieuws over onze MG vindt u op onze website (zie boven aan de bladzijde).

Tom Loorij heeft een mooi (geïllustreerd) artikel geschreven voor Het Vogeljaar, maar u vindt dit artikel ook in de contactbrief, want niet iedereen is op dat blad geabonneerd. Ik zal u niet lastig vallen met alle problemen die Tom ondervond voor het artikel aan de eisen van het Vogeljaar voldeed, maar Tom was bijna ten einde raad.....

Van de hand van Hans van der Sanden een zeer lezenswaardig artikel (zijn we gewend) over albatrossen en een kort verslag van onze laatste contactdag in De Meern. Wij hopen in oktober ook weer eens nieuwe gezichten te zien.... Zie de datum hierboven.

De rondzendingen in samenwerking met de NVTF lopen goed. Ik heb zending 3 en 4 zojuist terug ontvangen en hoewel het een heidens karwei is om alles na te rekenen en te controleren blijkt er toch voor mooie bedragen uitgenomen te worden en voldoet de rondzending blijkbaar in een behoefte. En niet onbelangrijk: wij krijgen als Nederlandse afdeling 5% van de omzet. Daar kunnen we weer onze huur in De Meern mee voldoen.

Op de valreep nog enkele **adreswijzigingen:**

- Jeroen Geurtjens woont sinds eind april dit jaar: Op de Leues 15, 5926 VJ Hout – Blerick.
- Per 10 juli 2015: Gijs Kooij, Hofsingel 114, 3155 AL Maasland.

gk.

Voorjaarsbijeenkomst, zaterdag 21 maart 2015

Het regenachtige weer van deze eerste lentedag nodigde niet uit voor een tochtje de natuur in. Dus troffen de 13 leden van onze jubilerende postzegelclub elkaar in De Schalm in de Meern. In totaal hadden 12 leden zich afgemeld, vooral vanwege andere activiteiten van de Belgische filatelisten. Zij misten een punt van de heerlijke Limburgse vlaai die Peter en Henriette van Nies hadden meegebracht ter viering van het dertigjarig bestaan van onze groep. Na het kopje koffie of thee, nu dus vergezeld van gebak, werden de verschillende onderdelen van de agenda afgewerkt.

Een onderdeel betrof de berichtgeving vanuit de voorbereidingsgroep over de plannen om de herfstbijeenkomst 2015 te laten samenvallen met een presentatietoonstelling tijdens Postex. Vanwege het kostenaspect moet daarvan worden afgezien. Minder kostbare alternatieven waren helaas niet voorhanden. Conclusie: geen viering van ons jubileum.

Met des te meer plezier werd de door Tom Loorij samengestelde Europaquiz, het tweede feestelijk tintje van deze lente-bijeenkomst, gevierd. Volgens Tom: “Het gaat niet om hoge scores en te behalen prijzen. Puur om iedereen op een plezierige wijze een uurtje bezig te houden.” Dat doel werd glansrijk behaald, ondanks het reeds voorspelde peentjes zweten. Of alle aanwezigen vooraf hun kennis van de Europese vogelzegels nog hadden opgefist om goed beslagen ten ijs te komen, zoals Tom had aangeraden, valt te betwijfelen. Niemand immers had alle vragen goed beantwoord. Maar plezierig was het wel.

Na de lunch was er nog voldoende tijd om met elkaar in gesprek te komen en vooral om in elkaars ruilmateriaal te neuzen.

Bij de Schalm in de Meern is **zaterdag 24 oktober** vastgelegd voor de najaarsbijeenkomst. Hopelijk maken veel van onze leden, voorzien van ruilmateriaal, gebruik van deze gelegenheid om de banden te versterken.

Hans van der Sanden

Van Wim Lux ontvingen we het volgende bericht:

Misschien waren jullie al op de hoogte van deze zegel van Macedonië met een foute soortnaam? (zie afbeelding hieronder)

Het gaat hier om een uitgifte van twee zegels, beide met de benaming “*serinus canaria domestica*”.

Niet alleen staat er een foute benaming op de zegel links, maar bij wetenschappelijke benamingen is het gebruikelijk dat het eerste deel met hoofdletter geschreven wordt.

Albatrossen, Diomedidae, nomaden van de oceanen.

Uitgezonderd de **Galagosalbatros** (*Phoebastria irrorata*) die voorkomt in de tropen, zijn Albatrossen bewoners van de open zeeën op het zuidelijk halfrond, in gebieden met krachtige luchtstromingen. Hier zweven ze op stijgende winden boven de golven zonder ook maar een enkele vleugelslag. Als het windstil is en ze zich klapwiekend in de lucht moeten houden, geven de meeste soorten er de voorkeur aan drijvend op het water te rusten. Vliegen kunnen ze goed maar het landen en opstijgen gaat ze minder eenvoudig af. Albatrossen komen alleen aan land om te broeden.

Reuzenalbatros, *Diomedea exulans*

Geelsnavelalbatros, *Thalassarche Chlororhynchos*

De onopvallende neusbuizen zitten aan weerszijden van de bovensnavel vlak voor de basis. De snavel is recht met aan de punt een haak. De snavelbe-

Roetkopalbatros, *Phoebastria palpestrata*

dekking is samengesteld uit afzonderlijke hoornplaten. Aan die hoornbedekking van de snavel zijn de soorten te onderscheiden.

Evenals andere zeevogels drinken albatrossen zeewater en scheiden ze het overtollige zout uit door hun neusklieren. Deze liggen in ondiepe schedelgroeven vlak boven de oogholten. Vaak wordt deze zoutoplossing abusievelijk voor maagolie gehouden. Jonge albatrossen spuwen bij gevaar de tranige maagolie uit de maag via de snavel in het wilde weg uit. Niet gericht zoals stormvogels, die de vloeistof nauwkeurig op de aanvaller richten.

Reuzenalbatros, *Diomedea exulans*

De drie voortenen zijn door zwemvliezen met elkaar verbonden, de achterteen is gedege- nereerd. Het armskelet is lang maar de kleine slagpennen zijn kort. Het handskelet en de grote slagpennen zijn erg lang. Hierdoor hebben ze een groot vliegvermogen, wat vooral voor lange vluchten belangrijk is. De **Reuzenalbatros**

(*Diomedea exulans*) heeft de grootste spanwijdte van alle zeevogels: van 200 cm. tot iets meer dan 320 cm. De **Wenkbrauwalbatros** (*Thalassarche melanophris*) behoort tot de kleinere soorten en is de talrijkste albatros. Ook kleine soorten hebben nog altijd een span wijdte van ongeveer 2 meter.

Roetbruine Albatros, *Phoebastria fusca*

Inktvissen vormen het hoofdvoedsel van de albatrossen. Verder worden kleine vissen, kreeften en soms drijvende plantendelen en aas gegeten. Ook worden wel zeevogels buitgemaakt. Dergelijke vogels worden gedood wanneer ze samen met andere soorten rondom een grote hoeveelheid voedsel bijeen zijn b.v. een drijvende dode zeeleeuw. Albatrossen zijn opruimers van afval. Ze volgen schepen en pikken weggeworpen etensresten op. Soms volgen albatrossen enkele dagen achtereen een schip.

Voedsel is schaars op zee. Niet voor niets kunnen Albatrossen wekenlang vasten. Albatrossen zijn zwijgzame vogels, behalve als ze vechten om een voedselbron. Ze stoten dan gorgelende geluiden uit. Op de nestplaats maken ze klepperende geluiden met hun snavel. Ook wordt er wel kreunend geroepen en gekrast en worden er hoge fluittonen voortgebracht.

Zwartbruine Albatros,
Thalassarche melanophris

Jonge albatrossen keren pas na 4 tot 7 jaar terug op de nestplaatsen waar ze zijn geboren. Aan het begin van het broedseizoen keren eerst de mannetjes daar terug en na enkele dagen de vrouwtjes. Wanneer ze volwassen zijn broeden ze jaarlijks, tot op hoge leeftijd. Ze kunnen vrij oud worden. Bij de **Koningsalbatros** (*Diomedea epomophora*) is

Geelsnavelalbatros,
Thalassarche Chlororhynchos

een leeftijd van 36 jaar aangetoond. De oudste in het wild levende vogel is een **Laysanalbatros** (*Phoebastria immutabilis*). Deze werd in 1956 als broedende vogel geringd. In 2013 werd deze vogel nog broedend aangetroffen. Meestal blijven ze hun nestplaats en partner trouw. De grotere soorten bouwen telkens een nieuw nest, meestal in de buurt van het vorige. Kleinere soorten gebruiken hun nest meer dan eens. De nesten zijn een opeenhoping van plantendelen en omgeven door een greppeltje dat door de oude vogels met hun snavel wordt gemaakt in de aarde of het veen. De nesten liggen op eilanden met uitzicht op zee. De Atlantische **Geelsnavelalbatros** (*Thalassarche chlororhynchos*) broedt uitsluitend op Tristan de Cunha.

Kolonies van de **Koningsalbatros** (*Diomedea epomophora*) bevinden zich op Campbell Island en de Aucklands. Een uitzondering hierop is de kleine kolonie **Koningsalbatrossen** (*Diomedea epomophora*) die broeden op Tairoa Heads op Nieuw-Zeeland.

Amsterdamalbatros,
Diomedea amsterdamensis

De **Amsterdamalbatros** (*Diomedea amsterdamensis*) ontleent zijn naam niet aan Amsterdam maar aan Amsterdam Eiland in de Stille oceaan. Ze broeden uitsluitend op dit eiland. De wereldpopulatie wordt geschat op 140-150 vogels.

Het zijn bijna allemaal koloniebroeders. Alleen de **Roetkleurige Albatros** broedt in de regel niet in een kolonie. De **Reuzenalbatros** (*Diomedea exulans*) broedt vaak alleen.

Er wordt slechts een ei gelegd en dat wordt niet vervangen als het verloren gaat. Beide geslachten broeden om beurten met tussenpozen van een tot zestien dagen. De broedduur is lang. De **Roetkleurige Albatros** en de

Zwartpootalbatros (*Phoebastria nigripes*) broeden 65 dagen. De broedduur van de **Koningsalbatros**

(*Diomedea epomophora*) is 79 dagen.

Het jong groeit ook erg langzaam. Na 5 weken bij de grote soorten en na 3 weken bij de kleinere zijn de jongen groot genoeg om alleen gelaten te worden door de ouders. Ze kunnen dan voor zichzelf opkomen. Naarmate het jong ouder wordt, wordt het minder vaak door de ouders gevoerd. De jongen

Zwartbruine Albatros,
Thalassarche melanophris

Zwartbruine Albatros,
Thalassarche melanophris

Geelsnavelalbatros,
Thalassarche Chlororhynchos

blijven op het nest tot ze vliegvlug zijn. De eerste vlucht van een jonge **Reuzenalbatros** (*Diomedea exulans*) is na ongeveer 278 dagen. Het kleinere jong van de **Roetkleurige Albatros** maakt zijn eerste vlucht na ongeveer 139 dagen. Grotere soorten broeden daarom slechts om het jaar. Wanneer het broedsel is mislukt, wordt wel het daarop volgende jaar gebroed. Kleinere soorten broeden meestal ieder jaar als ze broedrijp zijn geworden. De **Roetkopalbatros** (*Phoebetria palpebrata*) produceert slechts een legsel per 2 jaar.

De balts is een soort dans waarbij de vogels allerlei bewegingen maken zoals het maken van wiegelende passen met de kop beurtelings opzij met de snavel omhoog. Tegenover elkaar staand rekken de vogels hun nek en slaan met de snavels tegen elkaar. Ook kan de vogel zich oprichten en met zijn vooruitgestoken snavel kleppen. De bewegingen kunnen zich vele malen herhalen.

Laysanalbatros,
Phoebastria immutabilis

Een enkele maal komt een albatros in de noordelijke delen van de oceanen terecht.

Albatrossen zijn pas na jaren broedrijp. En pas dan worden ze op de broedplaats gezien. Vindt er een natuurramp plaats op de enige broedplaats van een soort b.v. op een vulkanisch eiland, dan zijn alleen de dan daar broedende vogels het slachtoffer en niet de nog niet geslachtsrijpe vogels die op zee verblijven. Hierdoor kan een soort niet in een keer van de aardbodem verdwijnen.

Van de albatrosfamilie worden 17 van de 22 soorten met uitsterven bedreigd. De **Kortstaartalbatros** (*Phoebastria albatrus*) werd vroeger bedreigd door verenjagers op zijn enige broedplaats, het eiland Torisjima. De grootste bedreiging voor de albatros is de langelijnvisserij op tonijn. Jaarlijks verdrinken

Kortstaartalbatros, *Phoebastria albatrus*

Reuzenalbatros, *Diomedea exulans*

duizenden vogels als bijvangst aan vishaken. Ze worden aangetrokken door het aas, blijven aan de haken hangen en worden onder water getrokken. Gelukkig is voor de langelijnvisserij een oplossing gevonden.

Ook zijn er in de afgelopen jaren verschillende eilanden ontdaan van ratten. Jonge albatrossen en andere zeevogeljongen hebben daardoor op die plekken nu meer overlevingskans.

Hans van der Sanden

←
Stellers albatros,
Phoebastria albatrus

→
En wie kent deze
soort op een Russisch
postwaardestuk?
(antwoorden naar
kobra22@telenet.be)

Afb. 1: kaft van Iers postzegelboekje

vinden, de Merel is veel bekender want hij komt in bijna elke tuin voor. Iedereen zal 's morgens vroeg wel eens zijn wakker geworden van zijn uitbundige, welluidende zang, of heeft hem in de avondschemer nog gehoord. En laten we eerlijk zijn, hij zingt ook bijzonder mooi. De Nachtegaal daarentegen hoef je binnen de

Afb. 3

bebouwde kom nauwelijks te verwachten; je moet er al naar gaan zoeken in loofbossen of gemengde bossen met een weelderige ondergroei van brandnetels en/of braamstruiken. Soms ook wel in dichtbegroeide grote parken en tuinen (3). Het mag er vochtig zijn (4) maar strikt noodzakelijk is dat niet want de duinstreken met hun weelderige duindoornstruweel, gemengd met bramen, meidoorn en vlieren en een rijke onderbegroeiing zijn bij Nachtegalen eveneens zeer in trek. In Nederland treffen we hem dan ook vooral aan in de duinstreken en in het oosten van het land. In Limburg komt hij zelfs voor in het provinciale volkslied: "Waar in 't bronsgroen eikenhout, 't Nachtegaaltje zingt.....". Het Limburgs Landschap heeft er een gestileerde versie van in zijn beeldmerk (5). Hoewel de meeste mensen hem dus wel van naam kennen en weten dat hij mooi kan zingen, hebben velen er geen idee van hoe zijn zang klinkt of hoe hij er uit ziet.

Afb. 5

onderzijde (6). Niets bijzonders dus, totdat je hem hoort zingen! Zijn zang is bijzonder gevarieerd en melodius (7) en hij kan het uren volhouden. In de periode dat hij een territorium heeft en een vrouwtje probeert te verleiden, zingt hij het luidst en uitbundigst. Hij weet van geen ophouden. En zoals zijn naam al doet vermoeden, concerteert hij ook nog

De Nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*)

Begin januari 2010 kreeg ik de resultaten van de zangvogel top 100 binnen en tot mijn verrassing stond de Merel (1) op de eerste plaats; met afstand zelfs! Méér dan vierduizend personen (4190) hebben op hem hun stem uitgebracht. De nummer 2 is de Nachtegaal geworden maar die moet het met beduidend minder aanhang doen, "slechts" 3331 stemmen wist hij te vergaren (2: samen met nummer vier, het Roodborstje).

Goed bekeken is er wel een verklaring voor te vinden, de Merel is veel bekender want hij komt in bijna elke tuin voor. Iedereen zal 's morgens vroeg wel eens zijn wakker geworden van zijn uitbundige, welluidende zang, of heeft hem in de avondschemer nog gehoord. En laten we eerlijk zijn, hij zingt ook bijzonder mooi. De Nachtegaal daarentegen hoef je binnen de bebouwde kom nauwelijks te verwachten; je moet er al naar gaan zoeken in loofbossen of gemengde bossen met een weelderige ondergroei van brandnetels en/of braamstruiken. Soms ook wel in dichtbegroeide grote parken en tuinen (3). Het mag er vochtig zijn (4) maar strikt noodzakelijk is dat niet want de duinstreken met hun weelderige duindoornstruweel, gemengd met bramen, meidoorn en vlieren en een rijke

onderbegroeiing zijn bij Nachtegalen eveneens zeer in trek. In Nederland treffen we hem dan ook vooral aan in de duinstreken en in het oosten van het land. In Limburg komt hij zelfs voor in het provinciale volkslied: "Waar in 't bronsgroen eikenhout, 't Nachtegaaltje zingt.....". Het Limburgs Landschap heeft er een gestileerde versie van in zijn beeldmerk (5). Hoewel de meeste mensen hem dus wel van naam kennen en weten dat hij mooi kan zingen, hebben velen er geen idee van hoe zijn zang klinkt of hoe hij er uit ziet.

Afb. 2

Afb. 4

Nou, echt opvallend is hij dus niet, integendeel, dit is er één uit de categorie "klein bruin vogeltje". Bruine rug, iets lichtere staart met een kastanjebruine glans en een zandkleurige

Afb. 6

Afb. 7

(vroeg) in de nacht (8). Het tweede deel van zijn naam komt van het oud Germaanse woord “gala” wat zingen betekent; onze woorden galmen en gillen hebben trouwens dezelfde oorsprong.

Eind maart, begin april komen de eerste Nachtegalen terug uit hun overwinteringskwartieren in Afrika. De zeer sterk op hem lijkende Noordse Nachtegaal (9: *Luscinia luscinia*) vliegt wat verder door naar Noord en Oost-Europa. Vanaf eind april kunnen we hem horen zingen, tot ongeveer half juni. Hem, want zoals gebruikelijk bij de meeste zangvogels, is het

Afb. 8

Afb. 9

uitsluitend de man die zingt.

Heeft hij eenmaal een

Afb. 10

vrouwje gevonden, dan zullen ze gezamenlijk een nest bouwen, net boven de grond in de dichte ondergroei. Een vrij slordig bouwsel van plantaardige materialen, gevoerd met wat mos en paardenhaar en soms wat veertjes. Het vrouwje legt 4-6 eieren die ze in haar eentje uitbroedt in ongeveer twee weken.

Aan het verzorgen van de jongen neemt manlief dan weer wél volop deel (10) alhoewel hij ook nog wel wat tijd vindt om te zingen (11). Rupsen, slakjes, wormen en kevertjes die verzameld worden in de humusrijke bodem vormen het hoofdvoedsel voor de jonkies. Na een dag of 11 verlaten de jongen al het nest, ook al kunnen ze dan nog niet vliegen. Ze fladderen wat rond in de omgeving en worden nog gevoerd door hun ouders. Na een dag of tien zijn ze ongeveer zelfstandig. In ons land hebben Nachtegalen doorgaans maar één legsel.

Afb. 11: Postwaardestuk Estland

Waar verspreidingsgebieden van de beide

Afb. 12

soorten elkaar overlappen, komen ook wel “gemengde” paren voor, waarvan de jongen gemengde eigenschappen vertonen.

Met uitzondering van het duingebied is er sprake van een (sterke) afname van de soort. Een trend die we in heel Europa kunnen waarnemen. Dit was voor Duitsland een van de redenen om hem in 1995 tot “Vogel van het jaar” te verkiezen (12). In Nederland zijn er nog circa 7000 broedparen.

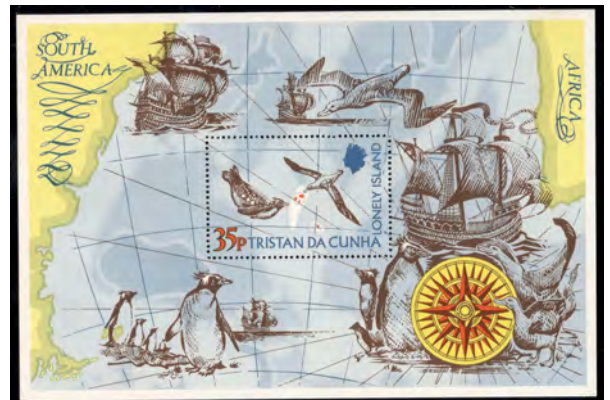
Vanaf augustus tot in september vertrekken ze weer met de stille trom naar hun winterkwartieren.

NB: Het tweede deel van zijn wetenschappelijke naam is megarhynchos en dat betekent: “met de grote bek”. Wie verzint zoiets?

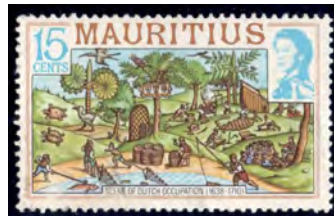
Bijzonder vogelleven op kleine eilanden

door Tom Loorij (Nederlands-Belgische afdeling van de Motiefgroep Ornithologie)

In alle oceanen ter wereld liggen kleine en grotere eilanden of eilandgroepen. Vele daarvan zijn een zelfstandige staat, andere maken deel uit van het imperium van landen als het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk of Australië, maar hebben wel grote bestuurlijke zelfstandigheid en geven hun eigen postzegels uit. Eén ding hebben ze allemaal gemeen: door hun zeer geïsoleerde ligging (afb. 1) hebben ze een unieke leefgemeenschap ontwikkeld met eigen soorten vogels die nergens anders ter wereld voorkomen. In dit artikel gaan we rondzwerven over deze oceanen om op enkele van die kleine eilanden een paar van deze gevederde vrienden nader te bekijken.

Sommige soorten komen maar voor op één enkel klein eiland. Het is duidelijk dat het per soort nooit om grote populaties kan gaan gezien de kleine oppervlakte van hun leefgebied (soms maar een paar km²). Dit maakt die soorten uiterst kwetsbaar voor menselijke invloeden. Was het vroeger vooral jacht en vogelvangst waardoor soorten op kleine eilanden in de gevarezone raakten, tegenwoordig zijn het biotoopvernietiging (o.a. grootschalige ontbossing) en de introductie van gebiedsvreemde diersoorten zoals ratten, katten en mangoesten die bepaalde eilandsoorten op het randje van uitsterven brengen.

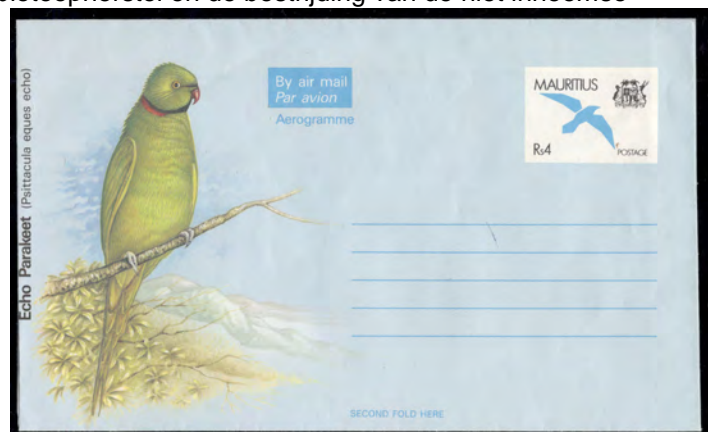
Illustratief is het feit dat meer dan 90% van alle 140 in historische tijden uitgestorven vogelsoorten alleen op eilanden voorkwamen. Mauritius (een van de grotere kleine eilanden, 1900 km²) is trieste recordhouder. Van de eens 75 vogelsoorten die er voorkwamen zijn er 20 uitgestorven en van de andere zijn er 14 sterk bedreigd. Het is ook het eiland met de beroemdste uitgestorven vogelsoort, de Dodo (afb. 2). En wij Nederlanders waren er in de 17de eeuw schuldig aan. Tijdens de Nederlandse bezetting (afb. 3) verdween de laatste Dodo in de pan van het scheepsvolk. Op de zegel is een Dodo te zien.

Eén van de sterk bedreigde soorten is de Mauritiusduif (afb. 4). Hij komt slechts voor op een stukje van 80 km² op het eiland. In 1990 werden er slechts 10 exemplaren in het wild geteld. Dankzij een

intensief beschermingsprogramma waarbij aan mangoesten werd gedaan, steeg de populatie tot ca. 250 stuks. Voor de Mauritiusparkiet (afb. 5) geldt hetzelfde verhaal: van bijna uitgestorven groeide de populatie tot ruim 300 exemplaren, maar hij komt slechts in één reservaat van 60 km² voor.

De meest afgelegen eilanden en hun vogels

Op afbeelding 1 zagen we al dat Tristan da Cunha tot de meest afgelegen oorden ter wereld behoort. Tot de groep behoren onder meer Gough (slechts 65 km²) en Inaccessible, 14 km². Beide zijn in 1995 door de UNESCO

tot Werelderfgoed verklaard vanwege hun bijzondere fauna. Op Gough eiland komt de Goughgors (afb. 6) en het Goughwaterhoen (afb. 7) voor, beide sterk bedreigd. De eerste soort wordt bedreigd doordat op een keer huismuizen per ongeluk op het eiland zijn terechtgekomen. Deze roven de eieren en de nestjongen van de gors. Momenteel leven er nog slechts 670 exemplaren gorzen op het eiland. Getracht is om de muizen te bestrijden met vergif, maar dat had het bezwaar dat het waterhoentje, dat de

muizen als voedsel gebruikt, wordt vergiftigd.

Inaccessible is inderdaad zo goed als onbereikbaar en het domein van de Inaccessible-eilandral (afb. 8). De 5600 rallen op het eiland zijn op dit moment redelijk veilig omdat er geen directe bedreiging is, maar men is uiterst beducht dat het ratten toch lukt het eiland te bereiken. Omdat ze namelijk niet kunnen vliegen zijn ze (en ook de eieren) een gemakkelijke prooi voor de ratten.

Tristan da Cunha vormt samen met Ascension en Sint-Helena een onderdeel van het Britse Gemenebest. Op Ascension hebben de katten (afb. 9) de Ascensionfregatvogel (afb. 10) zijn uitgeweken naar het Boatswainbird eiland (afb. 11) slechts 5,3 ha groot is. Daar broeden nu 6000 paar van deze vogels, veilig zolang de

katten van het hoofdeiland dit oord niet kunnen bereiken. Overigens is men op Ascension zelf met een campagne bezig om het aantal katten sterk te reduceren. Maar de fregatvogel is tot nu toe nog niet op zijn oude stek teruggekeerd.

Sint-Helena is ook al zo'n geïsoleerd eiland, ver van vasteland en ander eilanden. De nationale vogel van het eiland is de Sint-Helenaplevier die dan ook op diverse postzegels van het eiland is afgebeeld (afb. 12). De soort wordt sterk bedreigd door allerlei menselijke ingrepen en er zijn er minder dan 250 over.

Een ander zeer afgelegen eiland is Amsterdam, 55 km². Het behoort tot de Franse overzeese gebieden, in filateliekringen vaak tot TAAF afgekort. Slechts 4 keer per jaar doet een schip, de *Marion Dufresne* (afb. 13), het eiland aan om onderzoekers te bevoorraden. Deze

doen onderzoek naar een unieke vogelsoort op het eiland, de Amsterdamalbatros (afb. 14). Alle vogels (minder dan 100 exemplaren) zijn geringd en sommige met zenders uitgerust. Het merendeel broedt op kunstmatige nesten (afb. 15) met allerlei ingebouwde meetapparatuur.

En dan hebben we ook de beroemde Pitcairn-archipel, bekend geworden door de muiten op de

Bounty. Pitcairn zelf is maar 5 km² en het enige bewoonde eiland van de eilandengroep. Voor zeldzame vogels is Henderson eiland dat met 36 km² aanzienlijk groter is, echter veel interessanter. Er leven hier maar liefst 5 soorten die alleen op dit eiland voorkomen. Alle vijf zijn ze bedreigd en op een serie uit 2011 staan ze alle vijf afgebeeld (afb. 16). Deze is uitgegeven in samenwerking met de RSPB (Royal Society for the Protection of Birds), de Engelse vogelbescherming, omdat Pitcairn formeel een Engelse kolonie is in de Stille Oceaan. Een grote bedreiging voor alle vijf soorten zijn de ratten op het eiland. De Henderson stormvogel op de middelste zegel is in aantal teruggelopen van 5 miljoen paar tot 40.000 paar, voornamelijk omdat vrijwel alle kuikens ten prooi vallen aan de ratten. In 2011 is

de RSPB een grote campagne begonnen om de ratten uit te roeien. De campagne, verspreid over een aantal jaren, werd een groot succes.

Vogels van kleine (semi-)onafhankelijke één-eilandstaatjes

Nauru is het kleinste onafhankelijk eiland ter wereld en slechts 21 km² groot. Er broeden maar 20 verschillende vogelsoorten, vrijwel allemaal zee- en kustvogels. Maar er komt ook één zangvogel voor die alleen op Nauru broedt: de Naurukarekiet. Bij gebrek aan natuurlijke vijanden is zijn populatie stabiel en bedraagt circa 2500 paar. In 2003 verscheen een heel mooi velletje met vijf zegels van deze soort (afb. 17). Het werd uitgegeven in samenwerking met Birdlife International, de

organisatie die zich wereldwijd met bescherming van bedreigde vogelsoorten bezighoudt. Christmaseiland behoort tot het Gemenebest van Australië, maar is verregaand bestuurlijk

onafhankelijk. Het is beroemd geworden door de trek van de rode krabben waarover al diverse natuurdocumentaires zijn verschenen (afb. 18). Maar het is ook een eiland waar de natuur voor een belangrijk deel is verwoest door de fosfaatwinning (afb.

zijn geraakt. De beroemdste en meest

19). En dat maar liefst 4 broeden die wereld de fosfaatwinning in problemen bedreigde is de Abbotts Gent (afb.

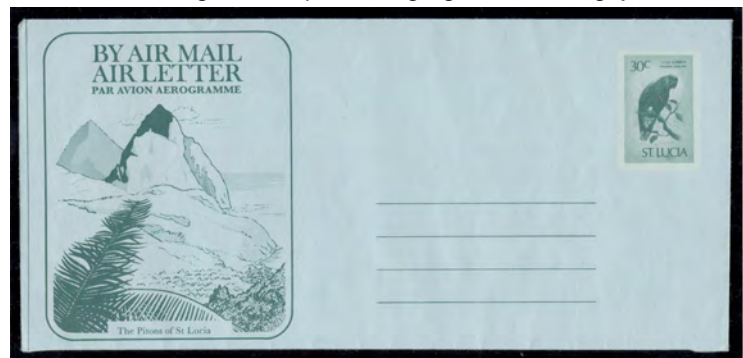
Voor andere kleine eilandjes verhuizen we

de zuidrand ligt Grenada, zelfstandige land ter Grenada is de Grenadaduif die op tal van postzegels is afgebeeld (afb. 21). Het is één van de zeldzaamste vogelsoorten ter wereld en waarschijnlijk zijn er minder dan 90 exemplaren in het wild over. Grootschalige biotoopvernietiging is de belangrijkste oorzaak van zijn achteruitgang. Noordelijker ligt het iets grotere Saint Lucia. Evenals op diverse andere eilanden in het

naar het Caribische gebied. Aan met 344 km² het op 10 na kleinste wereld. De nationale vogel van

Caribische gebied heeft Saint Lucia zijn eigen amazonepapegaai: de Sint-Lucia-amazone (afb. 22). In recente tijd ging hij hard achteruit onder meer omdat hij bejaagd werd. Na afkondiging van een jachtverbod stabiliseerde de stand. Mede door de voorlichting hierover werd hij toen het nationale symbool van het eiland.

Even verderop naar het noorden ligt het kleine eiland Dominica. Hier leven zelfs twee amazones, die allebei beperkt zijn tot dit eiland, de Keizeramazone en de Roodkeelamazone. Ze zijn samen op een zegel afgebeeld (afb. 23). De Keizeramazone is de zeldzaamste van de twee en heet in de volksmond ook de Sisserou. Het is de nationale vogel van het eiland. Er leven er slechts 160 tot 240 exemplaren.

De Roodkeelamazone telt nog een kleine 1000 exemplaren. De bedreigingen zijn hetzelfde als op Saint Lucia, maar hier speelt ook biotoopvernietiging een belangrijke rol.

Nog verder naar het noorden ligt Montserrat. De nationale vogel van dit eiland is de Montserrattroepiaal. Overbodig om op te merken dat hij alleen daar voorkomt en op veel zegels van het land is afgebeeld (afb. 24). Montserrat is een Brits overzees gebiedsdeel, maar geniet

grote mate van onafhankelijkheid. Met zijn 102 km² behoort het tot de 10 kleinste (semi-)onafhankelijke staatjes ter wereld. Het eiland wordt gedomineerd door een vulkaan die regelmatig tot uitbarsting komt en grote delen van het eiland vernietigt. Zo ook het biotoop van de Montserrattroepiaal. Tegenwoordig zijn er slechts 200 tot 400 vogels van deze soort over. Het is een van de weinige soorten die bedreigd wordt door een natuurlijke oorzaak en niet zozeer door menselijk handelen.

Vogels van een paar eilandrijken die uit verschillende eilanden bestaan

De Seychellen zijn met 452 km² ook één van de 25 kleinste onafhankelijke landen ter wereld. De eilanden waaruit de groep bestaat, zijn echter veel en veel kleiner. Op een aantal daarvan komen vogelsoorten voor die oorspronkelijk alleen tot één eiland beperkt waren. Hierdoor hebben ze een hele kleine populatie. Sommige zijn om het risico van uitsterven te beperken, meestal met succes, uitgezet op andere eilanden van de groep. Het aantal endemische soorten (soorten die alleen daar voorkomen) bedraagt maar liefst 15 stuks. Op vier na verkeren ze allemaal in de gevarezone. De zeldzaamste is de Seychellenparadijsmonarch (afb. 25). Er zijn er nog maar 150 tot

200 over die allemaal leven op het piepkleine eiland La Dique, dat slechts 12 km² groot is. Het eilandje heeft behoefte van de belangrijkste rol in zijn gespeeld. De (afb. 26) kwam eens op maar verdween bijna biotoopvernietiging en diersoorten. Uiteindelijk over in 1968 die alle piepkleinere eilandje

groot). Een grootscheepse reddingscampagne werd gestart waarbij een aantal vogels ook werd uitgezet op drie andere kleine eilandjes, samen ook nog maar 3 km². Mede dankzij het herstel van zijn leefgebied groeide de populatie langzaam tot momenteel ongeveer 1700 exemplaren. Dat was een groot succes voor de vogelbescherming. De Praslinpapegaai (afb. 27) is een bijna geheel zwarte, kleine papegaaiensoort die - de naam zegt het al - alleen op het eiland Praslin voorkomt. Daar leven ongeveer 500 exemplaren op een oppervlakte van slechts 47 km². Zij zijn daar betrekkelijk veilig bij gebrek aan bedreigingen die hun geluk kunnen verstoren. Het enige serieuze gevaar hebben ze te duchten van bosbranden die zo nu en dan delen van hun leefgebied in de as leggen.

kleiner is het eiland Makatea daar leeft een duivensoort die nergens anders Tahitiaanse muskaatduif. Deze soort is afgebeeld op een zelfklevende zegel uit een postzegelboekje van Frans-Polynesië (afb. 29a en b). Er zijn nog zo'n 1200 exemplaren over. De soort is vooral achteruitgegaan door de mijnbouw (fosfaatwinning) op het eiland.

Op biotoopvernietiging ten toeristenindustrie de achteruitgang Seychellenrietzanger diverse eilanden voor, overal door geïntroduceerde waren er nog maar 30 leefden op het nog veel Cousin (slechts 0,3 km²

Een tweede eilandrijk is Frans-Polynesië. Het land als geheel kan je met ruim 4000 km² bezwaarlijk een klein land of eiland noemen. Maar het bestaat wel uit maar liefst 128 eilanden die verspreid liggen over 2,5 miljoen km² oceaan. En Tahiti, het grootste eiland, is in zijn eentje al goed voor een kwart van de hele oppervlakte van het land. Dat betekent dat de rest van de eilandjes gemiddeld maar heel klein zijn. Op die eilandjes leven maar liefst 26 vogelsoorten die beperkt zijn tot één of enkele eilanden van de groep. Een van die kleine eilandjes is Rapa (40 km²) en alleen daar leeft de Rapajufferduif (afb. 28), maar dan nog alleen in de bossen die nog niet aangetast zijn door de mens en die zijn in totaal maar 4 km² groot. Het gaat om

hooguit 180 volwassen vogels. Nog (24 km²); ook voorkomt, de

Filatelie, prima medium voor de problematiek van bedreigde soorten op kleine eilanden

Wereldwijd tellen we ca. 10.000 vogelsoorten, waarvan zijn er 3200 op een postzegel verschenen (32%). Van deze soorten zijn er ruim 1300 zeer sterk bedreigd; daarvan staan er ca. 560 (dus maar liefst al 43%) op één of meer zegels. Dat is op zich al heel mooi. Maar van die 1300 zijn er ongeveer 150 beperkt tot één enkel klein eiland (en een veelvoud daarvan tot kleine eilanden in het algemeen). En daarvan staan er 93 op een zegel oftewel 64%! Daarmee bewijzen de postseries op deze kleine eilanden de vogelbescherming een uitstekende dienst om de problematiek van deze soorten onder de aandacht van het grote publiek te brengen.